

Гарасим Ю.Й.,
*кандидат економічних наук, доцент кафедри
економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності;*
Гончарова А.О.,
*студентка освітнього рівня «магістр», спеціальність
«Менеджмент»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Лібералізація сфери послуг як фактор зростання продуктивності економіки

Тенденція підвищення ролі сектора послуг особливо яскраво проявляється в країнах, що розвиваються, і країнах з перехідною економікою, так як швидкість росту відносно нових секторів ринку послуг тут значно перевищує темпи розвитку традиційних галузей. У зв'язку з цим велика увага з боку економістів приділяється проблемі лібералізації сфери послуг як найважливішого чинника лібералізації економіки в цілому.

В даний час на частку послуг припадає приблизно сімдесят відсотків світового ВВП. Крім того, потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) зміщуються в напрямку сфери послуг і складають майже половину загального обсягу ПІІ в країнах, що розвиваються. Визнаючи їх важливість, а також необхідність в особливих правилах, що регулюють торгівлю послугами, при створенні в середині 1990-х рр., Світова організація торгівлі (СОТ) прийняла Генеральну угоду про торгівлю послугами (GATS). Більш того, послуги стали важливим компонентом регіональних угод, укладених як Сполученими Штатами, так і Європейським союзом.

Виділяється ряд механізмів впливу лібералізації сфери послуг на зростання продуктивності. По-перше, збільшення спеціалізації виробників послуг призводить до додаткових вигод від торгівлі послугами за рахунок більшої різноманітності і розширення ринків. По-друге, більш низька ціна, краща якість та широкий вибір послуг у сфері транспорту, телекомунікацій, фінансів і бізнесу дозволяють реалізовувати більш складну структуру організації виробництва і фрагментацію виробничої діяльності. По-третє, аутсорсинг послуг підприємствами, що динамічно розвиваються, веде до більш ефективного розподілу факторів виробництва, і що в свою чергу призводить до економічного зростання.

Слід зазначити, що зростання продуктивності в результаті лібералізації сфери послуг найбільш помітне у випадку з малим бізнесом. Це пояснюється тим, що на відміну від великих фірм, що мають можливість тримати в штаті фахівців сфери послуг, таких як юристи, бухгалтери, водії і кур'єри, невеликі підприємства змушені більше покладатися в забезпеченні цих потреб на ринок.

Також позитивний ефект від лібералізації сфери послуг найбільш наочно проявляється у випадку з підприємствами-експортерами продукції. Зокрема, зменшення перешкод і обмежень, що виникають внаслідок неефективності діяльності галузі електроенергетики та телекомунікацій,

стимулює експортну діяльність переробної промисловості. Аналогічним чином просування реформ щодо лібералізації в сфері телекомунікацій, електроенергетики, залізничного та дорожнього транспорту, банківського сектора сприяє розширенню експортної діяльності виробників. Дослідники відзначають, що реформування сфери послуг має більш серйозний вплив на інтенсивність діяльності самодостатніх експортерів, ніж на рішення нових фірм про вихід на експортні ринки.

Ступінь лібералізації різних секторів народного господарства, в тому числі і сфери послуг, зазвичай оцінюється за допомогою індексу, розробленого Європейським банком реконструкції та розвитку. У числі цих секторів зустрічаються і такі послуги: торгівля і валютна система (Trade & Forex system); реформування банків і лібералізація процентних ставок (Banking reform & interest rate liberalization); ринки цінних паперів і небанківські фінансові інститути (Securities markets & non-bank financial institutions); сукупний індекс інфраструктурних реформ (Overall infrastructure reform); телекомунікації (Telecommunications); дорожня мережа (Railways, Roads).

Сфера послуг сама по собі внутрішньо неоднорідна і ділиться на ряд секторів. Ефект від лібералізації ринку в цих секторах на загальну продуктивність економіки може помітно відрізнятись. Так, в деяких дослідженнях наголошується, що найбільш позитивний вплив на економіку робить лібералізація транспортних послуг, зокрема, автомобільних і залізничних перевезень. У той же час подібні реформи в банківському секторі нерідко мають негативний вплив, особливо в короткостроковій перспективі.

Це пояснюється тим, що лібералізація банківського сектора в країнах з перехідною економікою зазвичай супроводжується введенням більш жорстких вимог щодо достатності капіталу. Щоб дотримуватись цих вимог, банкам доводиться скорочувати активи, що веде до скорочення кредитування і зростання процентних ставок. Це створює більш високі витрати для споживачів фінансових послуг і знижує продуктивність праці на рівні окремих фірм.

Проте, існують свідчення про те, що в країнах з великим відставанням в лібералізації кредитного ринку спостерігалось більш повільне зростання ВВП на душу населення в порівнянні з країнами-лідерами у проведенні реформ. Це пояснюється міжнародною конкуренцією за потоки капіталу і необхідністю створення репутації країни зі сприятливими умовами для прямих іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Заблоцька Р.О. Моделі лібералізації торгівлі послугами в регіональних торговельних угрупованнях / Р.О. Заблоцька // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 104 (Частина II), 2012. – С. 82-87.

2. Іващенко О.А. Проблема економічного розвитку та зростання в контексті подолання глобальних асиметрій / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2016. – Т.21, Вип. 1. – С. 55-59.

3. Іващенко О.А. Поляризація й нерівномірність економічного розвитку як домінуюча ознака сучасного етапу глобалізації / О.А.Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 4. – С. 7-12.

4. Либерализация сферы услуг как фактор роста производительности экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ictsd.org/bridges-news/мости/news/либерализация-сферы-услуг-как-фактор-роста-производительности-экономики>.

5. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 540 с.

6. Світовий ринок товарів та послуг : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 720 с.

7. Reznikova N. Phenomenology of Neo-dependence in Terms of Economic Globalization / N. Reznikova // International economic policy. – 2016. –№ 1 (24). – P.50-17.

8. Hoekman B. Liberalizing Trade in Services: A Survey [Electronic resource] / B. Hoekman. – Mode of access: <http://documents.worldbank.org/curated/en/901141468328179817/Liberalizing-trade-in-services-a-survey>

9. Mattoo A. Measuring Services Trade Liberalization and its Impact on Economic Growth: An Illustration / A. Mattoo, R. Rathindran, F. Subramanian // Journal of Economic Integration. – 2006. – Vol. 21. – P. 64–98.

10. VanGrasstek C. The Political Economy of Services in Regional Trade Agreements [Electronic resource] / C. VanGrasstek. – Mode of access: <http://www.oecd.org/trade>